

Pripomienky k aktualizácii energetickej koncepcie SR do r. 2005

Energetickú koncepciu SR do r. 2005 (ďalej len Koncepciu) vypracovalo Ministerstvo hospodárstva SR a v júli 1993 ju predložilo slovenskej vláde. Aktualizácia energetickej koncepcie musela však byť podľa zákona č. 127/1994 Zb. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA) podrobená verejnej diskusii. Verejné prerokovanie sa konalo na pôde Ministerstva životného prostredia SR 29. 11. 1995 a zúčastnilo sa na ňom 200 subjektov. So zásadnými pripomienkami vystúpili zástupcovia vysokých škôl, výrobnjej sféry a experti ochranných združení. Ucelený názor na Koncepciu mala mimovládna organizácia Energia 2000.

Podľa aktualizovanej energetickej koncepcie má byť základom zabezpečenia energetických potrieb Slovenska dokončenie všetkých 4 blokov atómovej elektrárne Mochovce, v druhom variante sa počíta s nahradením 3. a 4. bloku dovozom a termickým zefektívnením produkcie. V scenári celkom absentuje jadrový variant. S dokončením Mochoviec sa ráta ako s premisou, bez podloženia hospodárskymi zhodnoteniami. Tým sa opäť zopakovala závažná metodická chyba verzie z r. 1993. Návrh nezodpovedá všeobecne uznávaným metodikám Least Coast Planning, (LCP), teda metóde najnižších nákladov.

Napriek týmto faktom, dokončenie Mochoviec podporujú viaceré kompetentné miesta. Chýba porovnanie s menšími, decentralizovanými zdrojmi, ktoré ekonomickejšie zabezpečujú stabilitu v sieti a minimalizáciu strát prenosu energie. Význam kombinovanej výroby tepla a elektriny prispieva k redukcii CO₂ a zlepšeniu kvality ovzdušia. V Koncepcii chýba aj ekonomické porovnanie kombinovanej výroby tepla a elektriny s projektom Mochovce. Samostatná kapitola je venovaná jadrovej energii a novým elementom Koncepcie je problematika jadrového odpadu. Kapacita existujúceho medziskladu vyhoreného paliva postačuje len do r. 1998, pričom s výstavou ďalšieho medziskladu sa ráta v najbližšom období. Kapacita uvedených úložísk musí byť taká, aby stačila na skladovanie odpadov produkovaných všetkými reaktormi VVER 440 na Slovensku. Náklady na vybudovanie medziskladu pritom nie sú zahrnuté v projektových nákladoch Mochoviec. Po prvýkrát sa v tomto dokumente oficiálne priznáva, že problematika konečného uloženia rádioaktívnych odpadov nie je definitívne vyriešená. Zriadenie konečného úložiska rádioaktívneho odpadu a likvidácia elektrárne po skončení jej životnosti by mali byť financované z prostriedkov štátneho fondu, vytvoreného

10 % ziskom z predaja elektrickej energie. Je jasné, že tieto prostriedky nebudú postačujúce, lebo ide o obrovské sumy, napr. projekt likvidácie JE Greiswald vyžaduje 4,4–5,2 mld. DM čo je min. 88 mld. Sk. V Koncepcii táto problematika nie je doriešená, počíta sa však s pôžičkou alebo so zvýšením štátnych dotácií, čo by tiež v konečnom dôsledku finančne zaťažilo občanov Slovenska.

V porovnaní s verziou 1993 sa venoval väčší priestor úsporám energie, naproti tomu otázky cenovej politiky a vplyvov na ekonomiku neboli celkom doriešené. Na riešenie finančných problémov Slovenských elektrární, a. s., má slúžiť približne 25 % zvýšenie ceny elektrickej energie. To by však predstavovalo neúmerné zaťaženie domácností, ktoré by mohlo dosiahnuť asi 15-20 % ročného príjmu.

Spotreba elektrickej energie

Prognóza spotreby elektrickej energie sa v Koncepcii označuje ako potreba stredného rozvoja. Pritom z pohľadu žiadúceho znižovania doteraz niekoľkonásobne vyššej energetickej náročnosti Slovenska, v porovnaní s vyspelými štátmi Európy, vychádza ako extrémne vysoká. Pre nasledujúcich 7 rokov sú tieto ukazovatele podstatne vyššie než plánuje samotné SE. Obzvlášť prekvapujúca je skutočnosť, že prognóza spotreby v tomto dokumente vychádza z extrémne nadsadených vstupov – napr. aj v porovnaní s prognózou vypracovanou Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBRD), ktorá slúžila pre ekonomickú oponentúru projektu Mochovce.

Kritizovaná štúdia uprednostňuje jadrové zdroje pred ostatnými. Tieto fakty dokazujú silný vplyv domácej, ale najmä zahraničnej atómovej lobby na obsah energetickej koncepcie.

Prognóza spotreby elektrickej energie predpokladá jej veľké zvyšovanie, čo by zdôvodnilo ďalší rozvoj energetického systému (teda budovanie JE) na zabezpečenie dosiahnutia hospodárskeho rastu. Tento spôsob negatívne hodnotia medzinárodní experti. Konceptia nie je postavená na vedecky podložených údajoch a prepočtoch z hľadiska ekonomického ani ekologického.

Program úspor energie

V Konceptii je zahrnutý rad úsporných opatrení a predpokladov. Ide však, žiaľ, iba o čísla bez konkrétnej praktickej využiteľnosti. V jednej poznámke sa venuje pozornosť nevyhnutnosti zriadenia adekvátnych nástrojov zameraných na úspory energie, ktoré majú byť integrálnou súčasťou slovenskej energetickej politiky. V súčasnosti však nie sú na to vytvorené legislatívne podmienky. V dvoch štátnych programoch bolo na tento účel do r. 1995 určených celkovo len 50 mil. Sk (čo predstavuje len 1,5 promile sumy plánovanej na dostavbu Mochoviec). Táto nízka suma dokumentuje skutočnú situáciu v presadzovaní energetických úspor v Slovenskej republike.

Aj z toho sa dá usúdiť, že úspory energie nie sú v Konceptii dostatočne docenené. Pritom samotné Slovenské elektrárne majú vypracovaný ucelený systém úspor pomocou metódy DSM, zahrňujúci zníženie nákladov na výrobu a distribúciu elektriny a úsporné opatrenia u spotrebiteľov. Túto skutočnosť Konceptia uvádza, avšak nevytvára na uplatnenie systému DSM potrebné podmienky.

Obnoviteľné energetické zdroje

Doteraz využívaný potenciál obnoviteľných energetických zdrojov je nepatrný. Podľa Konceptie tieto zdroje nezohrajú do r. 2010 žiadnu významnú úlohu v zabezpečení energetických potrieb. Všetky obnoviteľné energetické zdroje (nevynímajúc malé vodné elektrárne) majú podľa tohto scenára r. 2010 pokryť len 4,2 % primárnych energetických potrieb.

Vysoký stupeň zalesnenia Slovenska a rozvinuté poľnohospodárstvo sú perspektívnym zdrojom energie z biomasy. Podobne, ako v iných rozvinutých krajinách, môže biomasa pokryť viac ako 25 % primárnych energetických potrieb. Nezanedbateľným prínosom môže byť využívanie vodnej, slnečnej a veternej energie, ako aj geotermálnych vôd.

Konceptia, ako bola predložená na verejné prerokovanie, nemôže byť zodpovedným základom na určenie smerovania slovenskej energetiky. Je na slovenských mimovládnych organizáciách, aby iniciovali ďalšiu otvorenú diskusiu a presadili nejadrové varianty.

Len komplexné národohospodárske posúdenie variantov energetických zdrojov môže byť podkladom na vypracovanie takého modelu energetiky, ktorý bude ekonomicky najefektívnejší, a pritom environmentálne prijateľný. Takto posúdený model by mal byť rozpracovaný v Energetickej koncepcii Slovenska.

**Mária Mistríková, Energia 2000
Iniciatíva za alternatívne riešenie
slovenskej energetiky**

